

**ЗАСІДАННЯ РАЙОННОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ
музичних керівників дошкільних навчальних закладів**

«Розвиток співочих навичок у дітей дошкільного віку»

22.09.2016 р.

м. Сквиря РМК

План проведення

11.00.-11.05. - Реєстрація учасників РМО	<i>Каленюк Світлана Григорівна,</i> музичний керівник Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка», керівник РМО
11.05.-11.15. - Мета та завдання РМО	<i>Каленюк Світлана Григорівна,</i> музичний керівник Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка», керівник РМО
11.15.-11.40. – Методика навчання дітей дошкільного віку співу.	<i>Ковезюк Тетяна Миколаївна,</i> музичний керівник Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка»
11.40.-12.00. – Методика роботи з піснею зі старшими дошкільниками.	<i>Каленюк Світлана Григорівна</i> музичний керівник Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка», керівник РМО
12.00.-12.15.– Практичний перегляд Великоднього свята (всі вікові групи).	<i>Каленюк Світлана Григорівна,</i> <i>Ковезюк Тетяна Миколаївна,</i> музичні керівники Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка»
12.15.-12.40. – Про організацію роботи з музичного виховання дітей у у дошкільних навчальних закладах.	<i>Чернега Наталія Сергіївна,</i> методист РМК
12.00. – 12.10. – Підведення підсумків РМО. Прийняття методичних рекомендацій.	<i>Каленюк Світлана Григорівна,</i> музичний керівник Сквирського ДНЗ №6 «Ромашка»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Розвиток співочих навичок у дітей дошкільного віку

«Заспівають діти - заспіває народ», - писав Ушинський К.Д.. А будуть любити спів діти чи ні, багато в чому залежить від дорослих.

Дошкільний вік - найбільш сприятливий період для формування і розвитку співочого голосу. Заняття співом є важливою складовою гармонійного розвитку дошкільника. Виховання слуху і голосу дитини надає позитивний вплив на формування мови, а мова, як відомо, є матеріальною основою мислення. Спів допомагає вирішити деякі проблеми звуковимови. Планомірне вокальне виховання так само чинить сприятливий вплив на фізичне здоров'я дітей, спів не тільки доставляє задоволення співаючого, але також вправляє і розвиває його дихальну систему, яка впливає на стан серцево-судинної, отже, мимоволі займаючись дихальною гімнастикою, дитина зміцнює своє здоров'я.

У співі успішно формується весь комплекс музичних здібностей: емоційна чуйність на музику, ладове почуття, музично-слухові уявлення, почуття ритму. Спів активізує розумові здібності, розвиває естетичні і моральні уявлення дітей.

Музично-педагогічна діяльність в дитячому садку визначається педагогічною ідеєю навчити дитину співати гарно, чітко, виразно, з любов'ю і настроєм, а найголовніше красиво, з великою самовіддачею.

Формування співочих навичок - один з найбільш складних і важливих розділів музичного виховання дітей дошкільного віку. Навчаючи малюків вокалу, необхідно враховувати, що голосовий апарат дитини крихкий, ніжний, безперервно зростає відповідно з розвитком всього організму дитини. Тому необхідно не тільки володіти методикою навчання співу, але і берегти голос дитини, підбирати такі прийоми вокальної техніки, які найбільш ефективно сприяють розвитку дитячого голосу. Системна робота дозволяє врахувати фізіологічні та вокальні особливості кожної дитини, тому пріоритетним у роботі є індивідуально-диференційований підхід до здібностей кожної дитини.

Завдання навчання дітей співу:

1. виховання у дітей любові та інтересу до співочої діяльності;
2. розвиток емоційної чуйності у дітей;
3. формування співочих навичок;
4. розвиток виконавської майстерності;
5. розширення музичного кругозору та уявлення про навколишній світ;
6. засвоєння навичок хорового співу;
7. розвиток дитячого пісенного творчості.

Щоб розпочати навчання співу необхідно визначити діапазон звучання, тип та особливості голосу дитини, і систематично зміцнювати його, створюючи сприятливу «звукову атмосферу», яка сприяє розвитку голосу і слуху. Координація голосу і слуху - найважливіша умова розвитку співочих здібностей дітей.

Співочий діапазон - це обсяг звуків, який визначається інтервалом (відстанню) від найвищого до найнижчого звуку, в межах якого добре звучить голос.

Необхідно постійно стежити, щоб діти співали і розмовляли без напруги, не наслідуючи надмірно гучного співу дорослих, роз'яснювати батькам шкідливість крикливого співу і розмови дітей, не дозволяти їм співати на вулиці в холодну і сиру погоду.

Принципами навчання дітей співу:

1. Цілеспрямованість, систематичність, плановість.

Полягає в чіткому плануванні занять з дітьми, їх систематичність і цілеспрямованість. Для музичного розвитку дітей дуже важливо, щоб пісня звучала в різних видах діяльності дошкільників, а не тільки на музичних заняттях. Пісня може звучати під час ранкової гімнастики, під час прогулянки в теплу пору року, під час трудових процесів і так далі.

2. Принцип диференційованого підходу до роботи з дітьми та обліку їх індивідуальних особливостей.

3. Принцип доброзичливості та відкритості.

Підбір репертуару – найголовніше і складне завдання - знайти таку пісню, яка була б співзвучна настрою дітей, відображала їх інтереси та уявлення про навколишній світ, духовно розвивала їх, була доступна для виконання. Для кожної вікової групи підібраний цікавий і доступний матеріал, з

допомогою якого можна вирішити різні проблеми розвитку вокальних навичок. Адже, пісні викликають у дітей сплеск позитивних емоцій, створюють радісний настрій, виховують оптимістичний характер.

Після підбору репертуару починається вокально-хорова робота.

У першу чергу, дітям нагадуються правила співочої установки і постійно контролюється їх виконання. Від того, наскільки вільно і, в той же час, активно відчуває себе дитина, залежить відповідний їй фізичний стан, правильне дихання, необхідний характер звуку, емоційність.

При навчанні дітей співу треба стежити за тим, як діти сидять, стоять, тримають голову, корпус, як відкривають рот.

Співацька установка (правила співу):

сидіти (стояти) рівно;

не сутулитися;

корпус і шию не напружувати

голову тримати прямо, не нахиляти її і не опускаючи, без напруги;

дихання брати вільно (не брати в середині слова);

співати природним голосом, уникаючи різкого, форсованого звучання;

рот треба відкривати вертикально, а не розтягувати в ширину, щоб уникнути крикливого, «білого» звуку;

нижня щелепа повинна бути вільна, губи рухливі, пружні.

На етапі формування вокально-хорових навичок в роботу включаються одночасно майже всі елементи вокально-хорової техніки. Їх послідовність і поступовість:

дихання;

звукоутворення;

дикція;

чистота інтонування;

ансамбль.

Спочатку йде робота над виробленням наспівності звучання на основі елементарного володіння співочим диханням, яке впливає на чистоту і красу звуку, виразність виконання. Це складний і тривалий процес, тому на початковому етапі навчання він зводиться до оволодіння плавним і рівномірним вдихом і видихом, не перериваючи музичну фразу. Такий видих багато в чому залежить від правильно взятого дихання. Дуже важливо навчити дитину правильно і в потрібному місці брати дихання. Необхідно, щоб дитина зрозуміла, що від неї хочуть.

Навчити дітей спокійного вдиху, не переобтяженому повітрям, без участі плечей допомагають вправи з дихальної гімнастики О.М. Стрельникової («Долоньки», «Погоничі», «Насос», «Кішечка» та інші).

Надалі завдання ускладнюється - діти вчаться швидкому спокійного вдиху в рухомих піснях і між фразами.

Робота над співочим диханням пов'язана із звукоутворенням. Тут необхідна система - співацькі вправи і поступові нагадування. Використання показу жестом, що допомагає вчасно взяти дихання. Пропонувати після вступу до пісні «понюхати квітку» і відразу почати співати. Щоб діти не розривали слово, показувати правильне і неправильне виконання. Для розвитку дихання проспівувати на видиху голосні звуки, відкриті склади (наприклад: так, та, ля), фрази, починаючи з коротких і поступово переходячи до більш довгих (наприклад: «Я йду і співаю»).

Звукоутворення при правильній постановці голосу має бути природним, дзвінким і легким, діти повинні співати без крику та напруження. Для правильного звукоутворення велике значення має чітка робота голосового апарату (нижньої щелепи, губ, м'якого піднебіння з маленьким язичком). З звукоутворенням тісно пов'язана така якість звуку, як пісенність.

Щоб навчити дітей співати протяжно, треба, починаючи з молодшої групи, вчити їх протягувати окремі звуки, кінці музичних фраз. Протяжність у співі залежить від правильно взятого дихання і від переважання голосних, що характерно для народних пісень. Розвитку протяжності допомагає спів пісень, написаних у помірному або повільному темпі, а також розучування пісень спочатку в уповільненому темпі. Для хорошого звукоутворення велике значення має правильна вимова голосних і приголосних.

Дітям необхідно пояснити, що треба співати пісню так, щоб слухачі могли зрозуміти, про що в ній співається, показати, як вимовляються окремі фрази та слова. Умовою гарної дикції та виразного співу є розуміння дітьми змісту слів, музичного образу пісні. Фразування в пісні визначається в його словесному і мелодійному вираженні. Тому спочатку визначається зміст пісні, розшифровуються незрозумілі слова, знаходиться кульмінація.

Для вироблення навичку виразної дикції рекомендується використовувати: вправи артикуляційної гімнастики, скоромовки, чистомовки, мовні вправи, ритмодекламації.

Артикуляційна гімнастика

Основна мета артикуляційної гімнастики - вироблення якісних, повноцінних рухів органів артикуляції, підготовка до правильного вимовлення фонем. У результаті цієї роботи у дітей підвищуються показники рівня розвитку мовлення дітей, співочих навичок, поліпшуються музична пам'ять, увагу.

Ритмодекламація - це синтез поезії та музики. У сучасній музичній методиці навчання дошкільнят ритмодекламація розглядається як одна з перспективних форм розвитку музичного слуху, голосу, відчуття ритму і виразної мовної інтонації в дітей. До тих пір, поки дитина не навчиться контролювати свою мову, важко сподіватися, що вона зможе правильно і виразно співати. На заняттях навіть погано співаючі діти з великим задоволенням беруть участь у ритмодекламації.

По-перше, це цікаве поєднання красивої, сучасної, емоційно-образної музики та яскравих самобутніх поетичних текстів. Опора на мовленнєве інтонування дає можливість рівноцінної участі в процесі музикування всіх дітей, незважаючи на співочий діапазон голосу і рівень розвитку вокально-слухової координації. Ритмодекламація розвиває у дітей почуття впевненості в собі, усвідомлення своєї значущості в колективі.

Наприклад, мовна зарядка:

Покажіть-но, хлопці, як ми в ліс крокували?

Ось так, ось так, весело крокували.

Налетіли комарі, ми їх відганяли.

Ось так, ось так, ми їх відганяли.

Розсердилися і потім шишки в них кидали,

ось так, ось так, шишки в них кидали.

Раптом полив з хмари дощ, ми всі злякалися,

забули ми про шишки, і помчали додому.

Крокуємо,

відганяємо руками комарів,

кидаємо «шишки»,

побігли.

Роботу над інтонуванням (точне відтворення мелодії) починають з поняття висоти звуку. Чистота інтонації залежить від музичного оточення дитини. Чистота інтонації в співі вимагає постійної роботи над вдосконаленням слуху. Одна з причин неправильної інтонації - не вміння користуватися середнім та верхнім регістром. У цьому випадку використовується транспонування мелодії в зручну дитині тональність. Спочатку пропонують дітям виконати вправи на звуконаслідування, потім співати примовки. Бажано, щоб мелодія йшла зверху вниз: це відразу дає налаштування голосового апарату на високе звучання.

Щоб діти могли легко визначити напрям руху мелодії, використовують моделювання (показ руху рукою, дидактичні ігри, фланелеграф і так далі).

Для налагодження чистоти інтонації в співі використовують систематичне повторення вивчених пісень із супроводом асарrella, вправа «малюємо голосом»

Малювання голосом.

Цей вид діяльності являє собою вільне ковзання голосом по намальованим лініях. Перш ніж почати працювати з намальованими моделями, діти пробують зображати голосом завивання хуртовини, вітру, політ жука або птиці, стрибки жаб, підстрибує м'яч, краплі дощу, як падають зірки.... Це спосіб вчить дитину самостійно управляти лінією руху голосу, направляючи його так, як вона може. Надалі такі моделі виконуються по малюнку й по руці педагога, що показує, в якому напрямку вести голос. Виконання повинно бути спокійним і неквапливим, без різких вигуків, з м'яким вдихом і видихом.

Стрункий, чистий спів в унісон закладає основи ансамблю - цілісності, злитості звучання. У співі хором необхідно привчити дітей слухати себе та інших, зливатися з загальним співом, стежити, щоб жоден голос не виділявся. Цього можна досягти, акцентуючи увагу дітей на одночасному вступі, витримуванні загального темпу, одночасному початку і закінченні співу фраз. Слід прагнути не тільки до одночасності співу, але і його виразності, м'які закінчення фраз, динамічні відтінки, смислові акценти, якість звуковедення відповідного характеру музики.

Ансамбль у дітей досягається поступово. У другій молодшій групі на початку року малюки включаються в спів лише після того, як почне співати педагог, а вже в кінці року починають пісню по закінченні музичного вступу.

Помітний результат у формуванні навичок ансамблю у дітей дає прийом співу «ланцюжком». Малюки освоюють його, «граючись з пісенькою». Для такої гри підходять пісеньки з повторюваними музичними фразами. У середній групі використовуються різноманітні варіанти перекличок: спів «по ланцюжку», дуєтом, тріо (разом з вихователем), почерговий спів (вихователь, діти, музичний керівник). У такій послідовності вдосконалюється ансамблевий спів у дітей старших груп. До співу «по ланцюжку» додаються «пісеньки-ехо» і «спів про себе». Така робота по виробленню навички злитого співу вчить дітей інтонаційно точно виконувати мелодії при колективному співі в унісон.

Для того щоб навчити дітей злитому співу, необхідно перед початком співу зібрати увагу дітей. Якщо в пісні є вступ, дати знак - помах рукою або рух головою, щоб всі почали пісню одночасно, після вступу. Якщо такого вступу немає, то рекомендується програти початок пісні (заспів, першу музичну фразу), а іноді і всю пісню.

Можна зібрати увагу дітей, програвши перший інтервал пісні або перший її звук. Діти співають його тихо на склад «ту» або закритим ротом, а потім починають співати по знаку педагога. При тихому співі дітям легше зосередити свою увагу на звуках.

До диригування дитячим хором вдаються в тих випадках, коли діти співають без інструментального супроводу (акапела) або коли вони під час співу знаходяться на деякій відстані від інструменту, як часто буває на святі. За допомогою диригентських жестів можна вказати точний початок вступу і закінчення пісні, посилення і послаблення звуку, затримку його, висоту звуку, зміна темпу. Однак диригуванням не слід зловживати. Треба навчити дітей відчувати музику і робити відтінки без допомоги диригента.

У розвитку співочих навичок надається велике значення дитячій пісенній імпровізації. Вмінню творити, самостійно шукати пісенні інтонації дітей треба навчати, формувати у них музичний смак, добиватися стійких співочих навичок. І головне, розвивати вміння чисто інтонувати з музичним супроводом і без нього, співати природним голосом.

Прагнення до пісенної творчості проявляється у дітей рано. Починаючи з молодшої, середньої груп виявляємо ці схильності й сприяємо їх успішному розвитку. У старшій групі триває робота над закріпленням навичок, отриманих дітьми в молодшому дошкільному віці, але на більш якісному рівні. Головна мета - розширити музичний досвід дітей, сформувати навички самостійних імпровізацій, а також допомогти дітям подолати невпевненість, сором, зняти напруження, розвинути уяву, увагу, пам'ять.

Діти не тільки захоплено імпровізують, але і пробують малювати пісні графічно. Наприклад, пісню плавного, співучого характеру, малюють хвилястою безперервною лінією; високе і низьке звучання пісні відзначають висхідними або спадними лініями; пісеньки, побудовані на чергуванні довгих і коротких звуків, малюють довгими і короткими лініями.

Усі вокальні навички (звукоутворення, дикція, дихання, чистота інтонації, чистий, злитий спів) тісно пов'язані між собою. Робота над ними ведеться одночасно, а навички розвиваються поступово.

Робота над піснею

1 етап - ознайомлення з новим музичним твором.

Методичні прийоми:

коротке вступне слово про музичний твор (назва пісні, автори музики і тексту);

пояснення незрозумілих слів;

читання віршів і міні-розповіді, які налаштовують дітей на більш глибоке сприйняття музичного образу;

розгадування загадок, ребусів;

втягнення дітей у діалог при обговоренні пісенного образу.

Такі прийоми допомагають пробудити в дітей інтерес до співу, бажання більш уважно слухати і приступити до розучування пісні.

2 етап - розучування пісні.

Завдання цього етапу - створити атмосферу співпереживання даного твору. Дуже важливо, при сприйнятті дітьми музики, розвивати їхню уяву, емоційний відгук, мислення, судження. Необхідно співати так красиво, емоційно щоб зацікавити дітей новою піснею.

Після прослуховування пісні проводиться бесіда з дітьми про характер твору, його зміст, найбільш яскравих засобах, якими користувався композитор, визначаються виконавські прийоми. Такий аналіз підготовлює дітей до розучування пісні, показує, наскільки уважно вони слухали музику і як глибоко її зрозуміли, допомагає розкрити художній образ твору.

На цьому етапі велику роль відіграють вправи для розвитку співочих навичок. Діти вчать по наслідуванню, тому педагог показує прийоми виконання, а їх закріплення відбувається на вправах. Вправи даються перед співом пісень. З їх допомогою діти розучують важкі мелодійні ходи, що

зустрічаються в пісні. Робота над складними мелодіями на матеріалі самої пісні вимагає багаторазових повторень, які знижують інтерес дітей до пісні. Тому вправи, які допомагають долати труднощі, набути співочих навичок даються в ігровій формі.

Для того щоб діти швидко запам'ятали пісню допомагають вказівки («Ця пісня легка, ти її повинен швидко запам'ятати») та питаннями («Як починається перший куплет?», «Про що співається у другому?», «Який куплет тобі подобається найбільше?», «Або приспів?»)

Можна грати з дітьми в «Підказку»: співати пісню з зупинками і чекати, коли діти підкажуть слово, яке «забула». Або запропонувати відгадати по губах слово, яке забули діти. На наступних етапах розучування звертати увагу на те, щоб діти без запізнення, вчасно починали кожен куплет. Звичайно, часто у дітей з порушенням мовлення з-за недостатньої концентрації довільної уваги це викликає утруднення. У таких випадках більше хвалити дітей, щоб у них не розвинувся комплекс «Я не вмію, я не можу». Якість виконання пісні залежить не тільки від її правильного вибору, але і від методики розучування.

3 етап - виконання пісні.

Діти вже оволоділи співочими навичками і вільно виконують вивчений матеріал. Якщо пісня сподобалася, діти співають її за власним бажанням не тільки на заняттях. Вони надовго запам'ятовують її, включають в ігри, із задоволенням «виступають» перед глядачами.

Кожна пісня вимагає свого сценічного втілення. Цей етап роботи з піснею діти найбільше люблять.

Взаємодія музичного керівника з вихователями та батьками у розвитку співочих навичок.

Для успішного освоєння дітьми співочих навичок необхідна спільна робота музичного керівника вихователів і батьків.

У навчанні дітей співу допомагає робота з батьками. На батьківських зборах і в індивідуальних бесідах необхідно розповідати про те, чому навчаються діти на музичних заняттях, про охорону дитячого голосу. Для батьків виставляються папки-пересувки з матеріалами музичного виховання в сім'ї, а також про розвиток співочих навичок у дошкільників.

У період цілеспрямованої роботи з розвитку співочих навичок у дітей дошкільного віку оформляються батьківські куточки: «Охорона дитячого голосу», «Співайте на здоров'я», «Мелодії для найменших», «Колискові пісні - лірика материнства», «Поради тим, хто хоче навчитися співати». У батьківських куточках містяться тексти пісень, які розучуються дітьми. Батьки залучаються до проведення свят, розваг. Така спільна робота дитячого садка і сім'ї позитивно впливає на дошкільнят.

Успіх занять неможливий без спільної діяльності музичного керівника і вихователя, який активно допомагає, організує самостійне музикування дітей в групі.

У роботі з вихователями використовуються відкриті перегляди («Подорож Язичка», «Всім нам пісні співати не лінь» та інші), консультації («Поради дорослим по охороні голосу дітей дошкільного віку», «Хороводні ігри у роботі з дітьми молодшого та середнього віку», та інші), бесіди, круглий стіл, семінари, де педагоги дитячого садка знайомляться з програмовими завданнями, методами і прийомами навчання дітей співу. З кожним вихователем індивідуально розучується пісенний репертуар, даються рекомендації по використанню знайомого музичного репертуару на інших заняттях та в повсякденному житті дитячого саду.

Вихователі надають дієву допомогу в навчанні дітей співу, вони вміло організовують предметно-розвиваюче середовище для розвитку музичних здібностей дітей. У групах організовується центр музичного розвитку, диски і касети з музикою для дітей, в тому числі музикою для режимних моментів: колискові пісні, музика різного характеру. Вихователі проводять з дітьми музично-дидактичні та хороводні ігри зі співом, включають пісні в повсякденне життя дошкільників. Завдяки наявності в кожній групі вокального, дидактичного матеріалу (картинки, схеми-алгоритми, збірки пісень), вихованці можуть займатися самостійною вокальною діяльністю, організовувати сюжетно-рольові ігри з вокальною тематикою (концерти, свята...), співати спонтанно у самостійній діяльності, у режимних моментах, у вільній грі.